

Obrněná divize Evropa

5.9.2016 Týden str. 74 Svět
Tomáš Vlach

;;

Svět

Po brexitu se rozběhla intenzivní diskuse o vytvoření **armády EU**, vyslovili se pro ni i **český prezident** a premiér. Sen o společném evropském **vojsku** se začíná zhmotňovat.

Evropská **armáda** je jako přízrak - objeví se čas od času, když kontinent cítí největší ohrožení. Přitom ani nikdo pořádně neví, co si pod ní představit. Volání po společném evropském **vojsku** se začalo zvláště intenzivně ozývat po brexitu. Naposledy s nápadem přišli dva státníci z jednoho regionu, ale odlišných částí politického spektra: **sociálnědemokratický český** premiér Bohuslav **Sobotka** a jeho křesťansko-konzervativní maďarský protějšek Viktor Orbán. Oba se o evropské **armádě** zmínili na **summitu** visegrádské čtyřky ve **Varšavě**.

„Je potřeba začít diskusi o vzniku společné evropské **armády**,“ prohlásil **Sobotka** a dodal, že sice nepůjde o nic snadného, ale zajistit bezpečnost kontinentu a lepší **ochranu hranic** je zkrátka v současné době nutností.

„Musíme zařadit bezpečnost na seznam priorit a začít s budováním společné evropské **armády**,“ řekl Orbán.

Oba téma akcentovali za přítomnosti německé kancléřky Angely Merkelové. Má to logiku - kancléřka je v poslední době myšlenkou evropských sil velmi nakloněna. Možná i proto, že by měly začít fungovat právě pod německým vedením (viz TÝDEN č. 21/16).

Od wehrmachtu po **Mali**

Snahy o vybudování jednotné evropské **armády** šly v minulosti často ruku v ruce s myšlenkami na federalizaci Evropy. Koncem 18. století s touto ideou přišel první prezident **USA** George Washington, opět se vynořila po první světové **válce** v podobě takzvané Panevropské unie, nejstaršího evropského hnutí za sjednocení kontinentu. Nacisté v Německu sice Panevropany krátce po svém **nástupu** zakázali, prostřednictvím propagandy se ale snažili **prezentovat** svá tažení i **vojenské aktivity** jako prosazování evropských hodnot. Oddíly wehrmachtu a SS pak byly díky náboru dobrovolníků i možnosti přihlásit se k německé národnosti také do značné míry **mezinárodní**. Určitě nejde o tradici, s níž by bylo možné se chlubit. Zmínit to je však nutné - už kvůli tomu, že připomenout uvedené souvislosti si odpůrci evropského **vojska** určitě neodpustí.

V roce 1946 přišel s ideou **Spojených států** evropských britský expremiér Winston Churchill, o pět let později francouzská vláda organizovala v Paříži **mezinárodní konferenci** o vytvoření evropské **armády**. Mezitím ale byla v dubnu 1949 podepsána Washingtonská smlouva a vznikla **Severoatlantická aliance** s důležitou orientací na **Spojené státy americké**. Byly tu pro ni jasné strategické důvody. Západní Evropa se nemohla sama postavit sovětské konvenční ani jaderné síle a Německo, dnes nejsilnější evropská země, bylo rozděleno a slabé.

Američané ale řešili problémy na starém kontinentě ještě dlouho po pádu komunismu. Bylo tomu tak za balkánských válek začátkem 90. let, při bombardování Jugoslávie a vzniku **Kosova** na jaře 1999. O společné evropské **armádě** se začalo seriózně mluvit od března 2007, kdy tuto myšlenku vzkřísila na oslavách 50. **výročí** vzniku **Evropské unie** v Berlíně kancléřka Merkelová.

Je pravda, že od té doby se **EU** činí daleko více než předtím. Od roku 2003 uskutečnila 37 misí s cílem uklidnit nebo monitorovat **bezpečnostní situaci** v různých částech světa, mezi nimi například **vojenské operace** v **Mali** (2013) a ve Středoafričské republice (2013) nebo pozorovatelskou **misí** v Gruzii (2008).

Battlegroups štěstí nepřálo

Z valné části tu však jde o zásahy ve frankofonní Africe, kde se dlouhodobě angažuje Francie, teprve v posledních **letech** začala ke svým **vojenským akcím** zvat zahraniční partnery. Už existující **vojenskou silou** Unie jsou pak od roku 2005 takzvané **bojové skupiny** (battlegroups) **EU**. Jde o jednotky pro **mezinárodní operace EU** vyčleněné z **armád** členských zemí. V pohotovosti jsou vždy dvě battlegroups, každá zhruba o síle jednoho pěšího **praporu** o počtu 1500 lidí.

Bojové skupiny mohou například podnikat operace k zabezpečení míru, zajišťovat evakuaci nebo uzavřít **hranici** před uprchlíky. V roce 2005, když koncept vznikal, se počítalo s rozmístěním skupin do deseti dnů od rozhodnutí Rady **EU** a možností působení v okruhu 6000 kilometrů od Evropy (s výjimkou polárních oblastí). I když bylo jejich **nasazení** třeba v roce 2008 v Kongu nebo 2011 v Libyi už na spadnutí, nikdy k němu nedošlo, a to ani později za uprchlické krize.

Ačkoli **vojáci** věnovali přípravě mnoho úsilí, k vyslání je nutný souhlas všech členských zemí a osmadvacítka se k němu nikdy nerozhoupala. Pověst **bojových skupin** je proto pošramocená, a třebaže se tak stalo neprávem, je jasné, že koncept je třeba nahradit něčím legislativně pružnějším.

Německo jedničkou

Zcela novou sílu nabralo volání po společné **armádě** poté, co se Britové v referendu rozhodli opustit **Evropskou unii**. Souvisí to jak s pocitem ohrožení, tak i se snahou části evropského politického spektra **EU** centralizovat. „Lidé v dobách světových krizí očekávají společnou bezpečnostní a zahraniční politiku. Cílem musí být společná evropská **armáda**. Je přece nesmysl, aby si každý stát držel stejné kapacity,“ řekl německý vicekancléř Sigmar Gabriel.

S brexitem také padla jedna velká překážka evropské **armády** - odpor Británie, která se vždy stavěla proti vytváření jiných obranných struktur, než je **NATO**. A přestože premiérka Theresa Mayová ještě ani neřekla, kdy bude aktivovat článek 50, který spustí proces vystoupení z **EU**, Londýn už nikdo nebere vážně. Z původní silné trojky Londýn-Paříž-Berlín zbyly jen Francie s Německem, jež si v **bezpečnostní politice** poslední dobou notují. Německý **ministr** zahraničí Frank-Walter Steinmeier vydal společně s francouzským protějškem Jeanem-Marcem Ayraultem prohlášení vyzývající k vytvoření politické a **bezpečnostní unie**, kde by **EU** měla mít společné námořnictvo, domobranu, **pozemní vojsko** i tajnou službu na způsob evropské FBI.

Zatímco Francie by ráda pokračovala hlavně v **pěči** o své někdejší kolonie v subsaharské Africe, v případě Německa vidíme jasnou ambici postavit se do čela Evropy. „Naše země chce **vstoupit** rychle, rozhodně a podstatným způsobem jako vedoucí složka do **mezinárodních** debat, aby převzala odpovědnost a předpokládané vedení,“ píše se v Bílé knize **ministerstva obrany**. Dá se proto čekat, že Německo v příštích **letech** ještě výrazně posílí svůj politický vliv a pozici **vojenské jedničky** v Evropě. Otázka je, jak s tím němečtí politici i společnost naloží.

Pak je tu kategorie států, jako je Itálie či Španělsko, které sice nejsou z vize evropské **armády** nadšeny, ale vlastně by jim vyhovovala, protože by to pro ně mohlo znamenat úsporu. Zajímavá je motivace států střední a východní Evropy. Zřejmě nikdo jiný nemá s **Bruselem** tolik konfliktů jako Orbánova vláda, přesto chce Maďarsko s **EU** ještě více svázat. Dlouhodobým zastáncem myšlenky společných **ozbrojených sil** je další unijní „černá ovce“, předseda polské vládní strany Právo a spravedlnost Kaczyński. V **Česku** se kromě premiéra **Sobotky** vyslovil pro **armádu EU** i prezident Zeman. A zásadně proti nejsou ani vlády v Pobaltí či na Balkáně.

U **jmenovaných** zemí je primární určitě strach z migrační krize, roli však zřejmě hraje i obava z Ruska podložená bolestnou historickou zkušeností. Nehledě na to, jak se politici jako Zeman či Orbán k Moskvě chovají a co říkají.

Inspirace u obralajntanta Lukáše

A jak by taková evropská **armáda** měla vypadat? „Rozhodně nejde o nahrazení národních **armád** společným **projektem ozbrojených sil EU**,“ píše v časopise **Vojenské rozhledy** Milan Kubeša z **Univerzity obrany** v Brně. Každý stát by měl **vojsko** určené k plnění úkolů na svém území, které by mohlo být v případě ohrožení zmobilizováno do podoby domobran. Jiné jednotky, byť umístěné třeba ve stejných **kasárnách**, by už však podléhaly **velení EU**.

Útvary vyčleněné pro **EU** by mohly být doplňovány na stejném principu jako před sto lety **armáda** mnohonárodního Rakousko-Uherska. Zdá se to směšné, ale právě ta by díky dobře propracované organizaci mohla být pro evropské **vojsko** v lecčems vzorem. Bude totiž třeba udělat mnoho věcí, například stanovit služební jazyky, určit princip doplňování **vojáků** i podmínky služby pro cizince, sjednotit výcvikové osnovy, předpisy, ale možná i výplaty. A samozřejmě zanést změny do ústav všech členských zemí.

Nejvíce práce by proto v první fázi měli zákonodárci a právníci. Pokud chce mít **EU** své **vojsko** skutečně účinné, musí vymyslet mechanismus, jak **nasazení armády** v zahraničí co nejvíce zjednodušit. To znamená obejít nutnost schvalování všemi členskými státy, jinak **armáda EU** dopadne stejně jako zmiňované battlegroups.

Armáda EU vlastně potichu vzniká už dnes. Řada zemí staví mnohonárodní jednotky, například v poslední **bojové skupině** s účastí **Česka** byli i Poláci, Maďaři, Slováci a Ukrajinci. Německý

bundeswehr pak bez velkého hřebu vytváří společné jednotky především s Nizozemskem a jeho Bílá kniha už vyzývá ke **vstupu** občanů dalších evropských zemí, podmínky ale ještě **velení** upřesní. **Ministryně obrany** Ursula von der Leyenová ohlásila v rozhovoru pro deník Die Welt vytvoření mnohonárodní obrněné divize o počtu 20 tisíc lidí. Formovat se začne příští rok, v roce 2021 by už měla být bojeschopná: „Měla by být jádrem budoucí evropské **armády**,“ říká **ministřyně**.

Foto popis| Krize kolem Evropy Dnešní Evropa je ze dvou stran obklopena rizikovými oblastmi a ohnisky konfliktů.

Foto popis| **BUNDESWEHR LÍDREM?** Iniciativu stát v čele evropské **armády** přebírá Německo. Jsou na to **vojáci**, politici i společnost připraveni? Kancléřka Angela Merkelová na návštěvě u **vojenské jednotky v Afghánistánu**.

Foto autor| Foto: Reuters